

5.12.2002

2095/4/00

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Anu Rita

SÄILÖSSÄPITOAIKA JA KIINNIOTTAMISESTA ILMOITTAMINEN

1

KANTELU

--- on kirjoittanut A:n ja B:n asiamiehenä eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle 18.9.2000 päivätyn kantelukirjoituksen. Hän pyytää apulaisoikeusasiamiestä tutkimaan, menettelivätkö Espoon kihlakunnan poliisilaitoksen poliisimiehet lainmukaisesti 1.7.2000 selvittäessään pahoinpitelytapahtumaa Espoon Kalajärvellä ravintola Karhunkierroksen edustalla. Kantelun mukaan poliisimiehet perusteettomasti ottivat A:n ja B:n kiinni ja veivät heidät säilöön poliisiasemalle. Lisäksi kantelukirjoituksessa arvostellaan sitä, etteivät kiinniottetut A ja B saaneet ilmoittaa kotiinsa kiinniottamisestaan. Niinikään poliisilaitoksen henkilökuntaa arvostellaan siitä, ettei A:n hälytyskutsuihin vastattu hänen ollessaan säilössä poliisin tiloissa.

2

SELVITYS

Espoon kihlakunnan poliisilaitos toimitti pyynnöstäni tänne selvityksen ja antoi lausunnon. Ne ovat kantelupäätöksen liitteenä.

3

RATKAISU

3.1

A:n ja B:n kiinniottaminen

3.1.1

Tapahtumat kantelukirjoituksen mukaan

Kantelukirjoituksen mukaan A ja B olivat viettämässä ravintolailtaa ravintola Karhunkierroksessa. Ravintolan edustalla oli tapahtunut pahoinpitely, johon A ja B eivät olleet millään tavalla osallisina. Poliisin selvittäessä tapahtumaa ravintolan pihalle kokoontui ihmisiä, joiden poliisi käski poistua paikalta, ettei poliisin työ olisi häiriintynyt. B oli siirtymässä takaisin sisälle ravintolaan, mutta poliisi kielsi häntä menemästä sinne ja käski hänen lähteä kotiinsa. B olisikin sananvaihdon jälkeen suostunut poistumaan paikalta, mutta hän halusi ensin noutaa vaatteensa ja reppunsa ravintolan sisältä. Poliisi ei suostunut tähän. B taas ei suostunut lähtemään kotiin ilman omaisuuttaan eikä ennen kuin olisi saanut poliisimiehiltä hyväksyttävän perustelun sille, miksei saanut noutaa tavaroitaan. Lopulta poliisimiehet ottivat B:n kiinni.

B:n tyttöystävä A sai tietää, että poliisi oli ottanut B:n kiinni. A tiedusteli poliisimiehiltä B:n kiinniottamisen syytä. Kiivaan sananvaihdon jälkeen poliisi varoitti vievänsä A:n putkaan, ellei hän poistua paikalta. Hän ei kuitenkaan suostunut poistumaan, ennen kuin olisi saanut poliisilta hyväksyttävän selityksen B:n kiinniottamisen syytä. Poliisi otti myös hänet kiinni.

3.1.2

Poliisin antamien selvitysten mukainen tapahtumien kulku

Hälytyskeskus sai 1.7.2000 klo 00.39 ilmoituksen, että ravintola Karhunkierroksessa on tappelu. Espoon kihlakunnan poliisilaitoksen poliisimiehet saapuivat paikalle selvittämään rikosta. Tilanne paikalla oli epäselvä ja sekava. Ihmiset olivat kiihdyksissään. Osa ravintolan edustalla olevista seureista oli syylliseksi epäilyn ystäviä, osa asianomistajan ystäviä. Tilanne ravintolan edustalla oli sellainen, että uusien pahoinpitelyjen vaara oli ilmeinen. Poliisimiehet kehottivat tarpeettomasti paikalla olleita poistumaan, jotta yleinen järjestys ja turvallisuus olisi säilynyt. Suurin osa ihmisistä noudattikin henkilökohtaisesti annettuja poistumiskäskyjä.

Komisario C kertoo antaneensa B:lle poistumiskäskyn ja perustelleensa sen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden vaarantumisella sekä mahdollisilla uusilla pahoinpitelyillä. B ei kuitenkaan suostunut poistumaan, vaan vaati yhä uudelleen ja uudelleen perusteluja paikalta poistamiselle. C toisti perustelut useita kertoja sekä kertoi B:lle myös mahdolliset seuraamukset, ellei hän noudata poistumiskäskyä. Tällöin B ilmoitti menevänsä takaisin ravintolaan. C kertoo ilmoittaneensa ravintolan ovella olleelle henkilökunnan edustajalle, ettei B:tä tule päästää asiakkaaksi, koska tämä on juovuksissa ja koska hänelle on annettu poistumiskäsky ravintolan edustalta. C toteaa selvityksessään poistumiskäskyn tarkoittaneen myös ravintolaa, joka oli osa rikospaikkaa. B:tä ei päästetty ravintolaan. B kimpaantui ja tiedusteli perusteita toimenpiteelle. Häntä kehoitettiin edelleen poistumaan paikalta. Poliisi arvioi, että B haittasi käyttäytymisellään esitutkinnan toimittamista. Hän oli selvästi juopunut ja hän käyttäytyi aggressiivisesti. Koska B:n paikalta poistaminen olisi ollut ilmeisesti riittämätön toimenpide ja koska hänen aiheuttamaansa häiriötä ei ollut mahdollista muuten poistaa, hänet otettiin kiinni ja laitettiin poliisiautoon.

Poliisimiesten tietoon ei tässä vaiheessa tullut se, että B:llä olisi ollut vaatteita tai muuta omaisuutta ravintolassa. Vanhempi konstaapeli D:n mukaan B kertoi hänelle ravintolassa olevista tavaroista. Tämä tapahtui kuitenkin vasta kiinniottopäätöksen jälkeen, kun B oli jo poliisiautossa.

B:n kiinni ottamisen jälkeen A tuli poliisimiesten luokse vaatien selvitystä B:n kiinniotosta. Vanhempi konstaapeli D kertoi hänelle tilanteen. A ei kuitenkaan tyytynyt tähän, vaan arvosteli voimakkaasti poliisin toimintaa. D:n mukaan mikään vastaus ei tyydyttänyt A:ta, joten D kehotti häntä poistumaan häiritsemästä rikoksen selvittämistä. Keskustelua A:n kanssa jatkoi ylikonstaapeli E, joka kehotti poliisin arvostelua jatkanutta A:ta useaan kertaan poistumaan. Lopulta E antoi A:lle kahdessti poistumiskäskyn ja selvitti mahdollisen kieltäytymisen seuraamukset.

Komisario C:n mukaan A:n paikalta poistaminen olisi ollut ilmeisesti riittämätön toimenpide, ja koska hänen aiheuttamaansa häiriötä ei ollut mahdollista muuten poistaa, hänetkin otettiin kiinni ja laitettiin poliisiautoon.

Asiakirjaselvityksen mukaan B otettiin kiinni poliisilain 19 §:n 1 momentin perusteella, koska hän ei noudattanut poliisimiehen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi antamaa poistumiskäskyä, joka annettiin väkijoukon hajottamiseksi.

Asiakirjaselvityksen mukaan B otettiin kiinni poliisilain 20 §:n 3 momentin perusteella häiriöltä suojamaiseksi, koska hän ei noudattanut poliisimiehen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi antamaa käskyä poistua pahoinpitelyn tapahtumapaikalta.

3.1.3.

Oikeusohjeet

Poliisilain 19 §:n 1 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus määrätä väkijoukko hajaantumaan tai siirtymään, jos kokoontuminen vaarantaa yleistä järjestystä ja turvallisuutta taikka on esteenä liikenteelle. Jollei hajaantumisen- tai siirtymismääräystä noudateta, poliisimiehellä on oikeus hajottaa väkijoukko voimakkein keinoin sekä ottaa niskoitteleva henkilö kiinni. Pykälän 2 momentin mukaan kiinni otettu on päästettävä vapaaksi heti, kun tehtävän tarkoitus on saavutettu, kuitenkin viimeistään 12 tunnin kuluttua kiinniottamisesta.

Poliisilain 20 §:n 2 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus poistaa paikalta henkilö, jos hän käyttäytymisellään aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Pykälän 3 momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus ottaa em. henkilö kiinni, jos paikalta poistaminen on ilmeisesti riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa. Kiinni otettua voidaan pitää säilössä niin kauan, kuin on todennäköistä, että hän aiheuttaa häiriötä tai vaaraa, kuitenkin enintään 24 tuntia kiinniottamisesta.

Poliisilain 2 §:ssä säädetään poliisin toiminnan yleisistä periaatteista ja sen 2 momentissa ilmaistaan niin sanottu suhteellisuusperiaate, jonka mukaan poliisin toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa tai haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Lisäksi toimenpiteiden on oltava perusteltuja suhteessa tehtävän tärkeyteen ja kiireellisyyteen sekä tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin. Pykälän 3 momentin mukaan poliisin on ensisijaisesti neuvoin, kehotuksin ja käskyin pyrittävä ylläpitämään yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää, kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen.

3.1.4

Kannanotto

Poliisin mukaan tilanne ravintolan edustalla on ollut "tulenarka". Katson, ettei minulla ole syytä asettaa poliisin tekemää tilanteen kokonaisarviointia kyseenalaiseksi. Väkijoukko on vaarantanut yleistä järjestystä ja turvallisuutta siten, että poliisin on ollut poliisilain 19 §:n perusteella perusteltua kehottaa paikalla olleita hajaantumaan.

Poliisilain 19 §:n mukaan hajaantumiskäskyä vastaan niskoitteleva henkilö voidaan ottaa kiinni. B on ollut hajaantumaan kehotetussa väkijoukossa. Kantelussa esitetty ja poliisien käsitykset ovat yhteneväiset siltä osin, että B:tä on kehoitettu poistumaan, mitä käskyjä hän ei kuitenkaan ole noudattanut.

Sen sijaan B:n kieltäytymisen perusteista poliisilta saatu selvitys on ristiriidassa sen kanssa, mitä kantelukirjoituksessa on todettu. Kantelukirjoituksen mukaan syy poistumiskiellon noudattamatta jättämiseen oli B:n toive saada hakea tavaransa ravintolasta. Poliisien selvityksessä on kiistetty ennen kiinniottoa olleen tiedossa, että B:llä olisi tavaroita ravintolassa. Käsittääkseni asiasta ei ole mahdollista saada enempää selvitystä. Näin ollen ei voida osoittaa poliisin tuossa vaiheessa tienneen B:n tavaroista.

Selvityksen mukaan B on itsepintaisesti kieltäytynyt noudattamasta hajaantumiskäskyä. Hän on poliisin mukaan myös ollut päihtynyt siten, että se on ollut selvästi havaittavissa, ja kovasti kiivastunut viimeistään siinä vaiheessa, kun ei enää päässyt ravintolaan.

Poliisimiehet yrittivät ratkaista tilanteen käyttämällä ensin kiinniottamista lievempää keinoa, eli yrittivät poliisilain 2 § 3 momentin mukaisesti kehotuksin saada B:n poistumaan paikalta. Kun tässä ei onnistuttu, poliisi arvioi kiinniottamisen välttämättömäksi.

Poliisilain 2 §:n 2 momentin ilmaisema suhteellisuusperiaate on otettava huomioon erityisesti puu-

tuttaessa ihmisen henkilökohtaiseen vapauteen, joka on hänen keskeisempiä perusoikeuksiaan. B:tä kiinniotettaessa ovat olleet vastakkain poliisin järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisen tarve ja toisaalta B:n henkilökohtainen vapaus. Arvioitaessa poliisin menettelyä on otettava huomioon myös, että poliisin piti nopeasti luoda itselleen mahdollisuus selvittää ilmoitettu rikos ja varmistaa, ettei uusia rikoksia pääse tapahtumaan, jolloin läsnäolevien ulkopuolisten kanssa käytäviin neuvotteluihin ei voida käyttää kovin paljon aikaa.

Mielestäni poliisien tilannearvio B:n kiinniottamisen välttämättömyydestä on ollut perusteltu.

Poliisilain 20 §:n mukaan henkilö voidaan ottaa kiinni, jos paikalta poistaminen on ilmeisen riittämätön toimenpide eikä häiriötä tai vaaraa voida muutoin poistaa. Paikalta poistaminen 20 §:n perusteella edellyttää puolestaan, että henkilö käyttäytymisellään aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai välitöntä vaaraa yleiselle järjestykselle tai turvallisuudelle.

Selvityksen perusteella vaikuttaa siltä, että väkijoukko oli jo pääosin hajaantunut A:n tullessa ulos. Näin ollen poliisilain 19 § ei ole voinut tulla sovellettavaksi häneen, ja asiakirjojenkin mukaan kyse on hänen kohdallaan ollut 20 §:n soveltamisesta.

Selvityksen mukaan A ei noudattanut poistumiskehotuksia eikä häntä "tydyttänyt mikään vastaus". A on itsepintaisesti häirinnyt poliisia kysymyksillään, hänen kielenkäyttönsä on ollut sopimatonta ja hän on ollut aggressiivinen.

Poliisimiehet yrittivät hänenkin osaltaan ratkaista tilanteen käyttämällä ensin kiinniottamista lievempää keinoa, eli yrittivät kehotuksin saada A:n itse poistumaan paikalta. Kun tässä ei onnistuttu, poliisi on arvioinut kiinniottamisen välttämättömäksi.

Pidän jossakin määrin tulkinnanvaraisena, täyttääkö asiaton ja häiritsevä suunsoitto poliisilain 20 §:n edellyttämän huomattavan häiriön tai välittömän vaaran tunnusmerkistön. Toisaalta A:n osalta on otettava huomioon tilanne kokonaisuutena. Poliisin on ollut tarpeen nopeasti ja häiriöttä selvittää ilmoitettu rikos ja varmistaa, ettei uusia rikoksia pääse tapahtumaan.

Poliisilain 20 § jättää soveltajalleen jossakin määrin harkintavaltaa. Katson, että poliisi on toiminut harkintavaltansa puitteissa ottaessaan A:n kiinni.

3.2

A:n ja B:n säilössäpitäminen

3.2.1

Tapahtumat

Poliisi on kirjannut B:n ja A:n kiinniottamisesta seuraavaa:

B otettiin kiinni 1.7.2000 kello 01.00. Hänet vapautettiin samana päivänä kello 09.25. B otettiin säilöön poliisilain 19 §:n 1 momentin perusteella. A otettiin kiinni 1.7.2000 kello 01.15. Hänet vapautettiin samana päivänä kello 09.30. A otettiin säilöön poliisilain 20 §:n 3 momentin perusteella.

Asiakirjaselvityksen mukaan heitä ei ole otettu kiinni päihtymyksen vuoksi.

Asiakirjojen ja selvityksen mukaan sekä B:lle että A:lle on annettu rangaistusvaatimus niskoittelusta.

3.2.2

Kannanotto

Asiakirjojen mukaan B on ollut poliisin huostassa 8 tuntia 25 minuuttia ja A 8 tuntia 15 minuuttia. Lain mukaan B on tullut päästää vapaaksi heti, kun tehtävän tarkoitus oli saavutettu, ja A:ta on voitu pitää säilössä niin kauan kuin on ollut todennäköistä, että hän aiheuttaa häiriötä tai vaaraa. Poliisilain 19 §:n tai 20 §:n perusteella kiinniotetun henkilön säilössäpitoaika voi siis olla hyvinkin lyhyt.

Säilössäpidon tarpeen arvioiminen jälkikäteen on vaikeaa. Mielestäni mikään ei kuitenkaan viittaa siihen, että olisi ollut aihetta epäillä B:n tai A:n vielä poliisiasemalle kuljettamisen jälkeen voivan aiheuttaa Kalajärvellä tapahtuneen rikoksen tutkinnalle häiriötä tai muutakaan Kalajärven tapahtumiin liittyvää vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Heidän kiinniottoperusteensa on ymmärtääkseni ollut nimenomaan Kalajärvellä valinnut tilanne. Käsitykseni mukaan B:tä ja A:ta on pidetty kiinni pidempään, kuin mihin kiinniottoperusteeksi ilmoitettu yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle aiheutetun vaaran tai häiriön estäminen olisi antanut aihetta. Muuta perustetta heidän säilössä pitämislleen ei ole esitetty. Tosin B:n on poliisin selvityksessä kerrottu olleen silminnähten päihtynyt. Hänen ei kuitenkaan ole väitetty olleen tilassa, jossa hän ei kykenisi pitämään huolta itsestään (poliisilaki 11 §). Selvityksissä ei myöskään mainita, että B:n ja A:n kiihtynyt ja asiaton käytön olisi edelleen jatkunut heitä säilönlaitettaessa. Tosin B:n kerrotaan vielä poliisiautossa matkalla poliisilaitokselle käyttäneen vahvoja sanakäänteitä. On siis varsin tulkinnanvaraista, onko ollut aihetta epäillä uusiutuvaa häiriökäyttäytymistä enää poliisilaitokselle saapumisen jälkeen. Tällöin huomiota tulee mielestäni kiinnittää myös siihen, ettei B:n tai A:n ole väitetty alunperinkään aiheuttaneen muuta häiriötä kuin estäneen poliisin toimintaa. Heidän käytöksensä ei ymmärtääkseni myöskään ole ollut yleisemmin aggressiivista tai häiritsevää eikä tällainen käytös ole kohdistunut muihin kuin poliisiin. Mieleen tuleekin, onko B:n ja A:n säilöön laittaminen perustunut enemminkin poliisilaitoksen toimintarutiineihin kuin lain edellyttämien säilössäpitooperusteiden harkitsemiseen. Vastaavasti huomiota kiinnittää se, että heidät on vapautettu vasta seuraavana aamuna, vaikka vaara häiriön aiheuttamisesta ainakaan Kalajärvellä lienee poistunut jo huomattavasti aikaisemmin.

Kun säilössäpitoaika ei ole ollut kestoltaan kovin pitkä ja kun kysymys kuitenkin on ollut arvionvaraisista seikoista, asia ei anna minulle aihetta muihin toimenpiteisiin, kuin että vastaisen varalle kiinnitän Espoon kihlakunnan poliisilaitoksen huomiota siihen, että poliisilain 20 §:n mukainen kiinniottaminen ja säilössä pitäminen saa kestää vain niin kauan, kuin on todennäköistä, että henkilö aiheuttaa huomattavaa häiriötä tai vaaraa. Niinikään poliisilain 19 §:n perusteella kiinniotettu henkilö on vapautettava heti, kun tehtävän tarkoitus on saavutettu.

3.3

Kiinniottamisesta ilmoittaminen

3.3.1

Tapahtumat

Kantelukirjoituksen mukaan A ja B olisivat halunneet ilmoittaa poliisiasemalta puhelimitse vanhemmilleen, joiden luona he molemmat vielä asuivat, että he ovat joutuneet poliisin kiinniottamiksi, mutta poliisimiehet eivät tähän suostuneet.

Poliisin selvitys poikkeaa osittain kantelussa esitetystä. Selvityksen mukaan poliisilla ei ole muistikuvaa siitä, pyysikö B saada ilmoittaa vanhemmilleen. Sen sijaan kantelu ja selvitys ovat yhteneväiset siltä osin, ettei A:n ole annettu soittoa. Poliisin mukaan A:lle kerrottiin, että poliisi ilmoittaa kiin-

niotosta pääsääntöisesti vain ala-ikäisten vanhemmille, ettei ketään lähdetä häiritsemään yöllä ja että A voi aamulla soittaa kotiin. Kantelussa puolestaan on esitetty, ettei kieltoa perusteltu. Käsittääkseni asiaan ei ole saatavissa lisäselvitystä.

Selvityksen mukaan pääsääntö Espoon poliisivankilassa on, ettei täysi-ikäisillä poliisilain perusteella kiinniotetuilla ole mahdollisuutta puhelimen käyttöön ennen säilöön panemista. Sen sijaan ala-ikäisistä ilmoitetaan aina vanhemmille, jos heidät tavoitetaan. Lisäksi komisario C perustelee selvityksessään ilmoittamattajättämispäätöstään päihtyneiden käsittelystä annetuilla ohjeilla.

3.3.2

Oikeusohjeet

Sisäasiainministeriö on 11.2.1985 antanut pidätettyjen käsittelyohjeet (217/601/85), joita sovellettiin myös muun laillisen syyn kuin rikoksen johdosta vapautensa menettäneeseen poliisin huostassa olleeseen henkilöön. Sisäasiainministeriö on 21.12.1990 antamallaan määräyksellä kumonnut pidätettyjen käsittelyohjeet, mutta ne jäivät voimaan suosituksina 1.5.2001 asti, jolloin otettiin käyttöön ne korvaava sisäasiainministeriön ohje pidätettyjen kohtelusta (SM-2001-778/Tu-41). Tapahtuma-aikaan suosituksena voimassa olleen ohjeen (217/601/85) 7 §:n mukaan muusta syyttä kuin rikoksen johdosta tapahtuvasta säilöönottamisesta on mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava lähiomaiselle sekä kiinniotetun pyynnöstä erityisestä syytä myös muulle henkilölle.

Edellä mainitun uuden ohjeen (SM-2001-778/Tu-41) mukaan pidättämisestä on viipymättä ilmoitettava pidätetyn ilmoittamalle omaiselle tai muulle läheiselle henkilölle. Ohjeesta käy myös ilmi, että tästä voidaan esim. poliisilain 19 tai 20 §:n perusteella kiinniotetun henkilön kyseessä ollessa poiketa vain kiinniotetun vastustaessa ilmoitusta. Näin ollen sisäasiainministeriön poliisiosasto on katsonut aiheelliseksi uudessa ohjeessa tiukentaa ilmoitusvelvollisuutta. Tämä ohje ei kuitenkaan ole vielä kantelussa kyseessä olleena ajankohtana ollut voimassa.

Poliisilain 2 §:n mukaan poliisin toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa haittaa, kuin on välttämätöntä. Poliisi ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää, kuin poliisin tehtävän suorittamiseksi on tarpeen.

Lisäksi sisäasiainministeriö on antanut päihtyneiden käsittelystä ohjeet (17.3.1980/ poliisin käsylehti1/1980), joiden 22 § mukaan säilöönotosta on mahdollisuuksien mukaan ilmoitettava säilöönotetun kotiväelle, jos säilöönotettu sitä pyytää, eikä ilmoittamista ole pidettävä tarpeettomana. Ohjeessa on lisäksi erikseen säännökset alle 15-vuotiaiden ja alle 18-vuotiaiden osalta.

3.3.3

Kannanotto

Selvityksissä ilmoittamisvelvollisuutta on käsitelty päihtyneiden käsittelyä koskevien säännösten perusteella. Kuten edellä on todettu, B:n ja A:n kiinniotto ja säilöönlaittaminen eivät kuitenkaan asiakirjojen mukaan ole perustuneet heidän päihtymykseensä. Myöskään selvityksissä ei tuoda esiin, että kummankaan osalta olisi ollut olemassa poliisilain 11 §:ssä mainittu, lähinnä vahvasti päihtyneisiin henkilöihin soveltuva kiinniottamisperuste. Käsittääkseni B:hen ja A:han olisikin tullut soveltaa ohjetta 217/601/85.

Kuten edellä olen todennut, B:n osalta on jäänyt näyttämättä, että poliisit olisivat tienneet hänen toivovan yhteydenottoa vanhempiinsa. A:n osalta tämä sen sijaan on ollut tiedossa. Ohje 217/601/85 on ollut tapahtuma-aikaan voimassa ainoastaan suosituksena. Lisäksi siinä veloitetaan poliisi ilmoittamaan kiinniotetun lähiomaisille vain mahdollisuuksien mukaan, ei ehdottomasti

kaikissa tilanteissa. Poliisin menettelyä ei voidakaan pitää suoranaisesti virheellisenä. Mielestäni nyt kyseessä olevassa tilanteessa olisi kuitenkin ollut perustellumpaa tehdä ilmoitus kuin jättää se tekemättä. Perustelen näkemystäni seuraavasti.

B ja A olivat tuolloin kumpikin alle 20-vuotiaita vaikkakin täysi-ikäisiä, mikä on ollut heitä säilöön otettaessa tiedossa. Epäselväksi on jäänyt, onko poliisin tietoon tullut, että kumpikin asui vielä vanhempiensa luona ja että heidän kummankin tuli edelleen ilmoittaa vanhemmilleen menemisistään. Erityisesti, jos tämä on tullut tietoon, ilmoittaminen olisi ehdottomasti ollut aiheellista. Vaikka nämä kantelussa esitetyt seikat eivät olisikaan olleet poliisin tiedossa, olisi ilmoittaminen silti A:n sitä nimenomaan pyytäessä ollut mielestäni aiheellista. Kotiin ilmoittamisen tarvetta arvioitaessa on mielestäni otettava huomioon, että matkapuhelinten yleistyttyä vanhempien ja lasten välille on syntynyt tiiviitä yhteydenpitokäytäntöjä, mikä on lisännyt yhteydenpito-odotuksia poikkeustilanteissa, erityisesti öiseen aikaan. Useamman tunnin odottamaton poissaolo ilman yhteydensaantimahdollisuutta aiheuttaa helposti puolin ja toisin huolestumista. Mielestäni vanhempien mahdolliselle huolestumiselle olisi tässä tapauksessa ollut perusteltua laittaa enemmän painoa kuin sille, ettei heitä häirittäisi keskellä yötä, millä komisario C on perustellut ilmoittamatta jättämistä. Käsittäakseni ilmoittaminen olisi myös ollut varsin helppo ja nopea tehdä, eikä sille siten olisi ollut mitään käytännön esteitä. Tässä tapauksessa yhteydenpidon estämiseen ei ole myöskään ollut mitään poliisitoiminnallista syytä. En näekään perustetta, miksi ilmoittaminen ei olisi ollut mahdollista. Säilöön otosta ilmoittamista kiinni otetun kotiväelle puoltavat myös poliisilain 2 §:ssä säädetyt poliisin toiminnan yleiset periaatteet.

Espoon poliisipäällikön antaman lausunnon mukaan poliisilaitos tulee koulutuksessaan kiinnittämään huomiota siihen, että säilöön otosta ilmoittaminen kotiväelle on pääsääntönä. Koska asiaan on jo kiinnitetty huomiota ja koska sisäasiainministeriön asiaa koskeva ohjeistus on sittemmin uusiutunut, asia ei anna minulle aiheita muihin toimenpiteisiin kuin, että lähetän tämän päätökseni Espoon kihlakunnan poliisilaitokselle tiedoksi.

3.4

Hälytyskutsuihin vastaaminen

Kantelun mukaan A:n hälytyskutsuihin ei säilössäoloaikana vastattu. Myöskään hänen suljetunpaikankammostaan kertomaansa ei reagoitu, vaikka hän pyysi saada lääkärin paikalle ja hyperventiloiti.

Selvityksen ja asiakirjojen mukaan A ei ole säilöönottoilmoitusta täytettäessä ilmoittanut mitään sairauksia. Selvityksessä todetaan, että vartijat voivat tarkkailla putkatiloissa olevia kamerojen ja mikrofonien avulla myös ilman, että he menevät selliin katsomaan tilannetta. Vartijat voivatkin harkintansa mukaan jättää menemättä selliin siitä huolimatta, että kutsunappia on painettu, jos säilösäpidettävä on hälyttänyt aiemminkin ilman syytä ja jos kamerasta voidaan havaita, ettei avuntarve ole muuttunut.

Selvityksessä ei oteta suoraan kantaa väitteisiin, ettei A:ta käyty kertaakaan katsomassa ja että hän on tarvinnut ja pyytänyt saada lääkärin apua. Väitteisiin on tuskin enää saatavissa tarkempaa selvitystä. Selvityksestä käy kuitenkin yleisellä tasolla ilmi käytäntö, ettei hälytyksiin jätetä vastamatta ennen kuin sitten, kun useampi hälytys on todettua aiheettomaksi, ja että poliisilain perusteella säilössä pidettäviä valvotaan varsin tiiviisti.

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella A:n valvontaa ei ole voitu osoittaa laiminlyödyn.

3.5

Toimenpiteet

Saatan kohdassa 3.2.2 ja 3.3.3 esittämäni käsitykset Espoon kihlakunnan poliisilaitoksen tietoon sekä kohdassa 3.2.2 esitetyn myös vastaisenvaralle huomioon otettavaksi. Tässä tarkoituksessa lähetän poliisilaitokselle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Kantelukirjoituksen liite palautetaan ohessa.